

Spomienka na prof. MUDr. Michala Horňáka, DrSc.

S hlbokým zármutkom sme prijali správu, že 12. júna 2016 nás po krátkej zákernej chorobe navždy opustil významný slovenský urológ prof. MUDr. Michal Horňák, DrSc.

Prof. Horňák sa narodil 16. 11. 1929 v Bratislave. Stredoškolské štúdium absolvoval v Novom Meste nad Váhom, kde v r. 1948 zmaturoval. Na Lekárskej fakulte v Bratislave promoval r. 1953.

Celý svoj profesijný život venoval urológii. Začínal ako sekundárny lekár na Chirurgickom, neskôr Urologickom oddelení vtedajšieho OÚNZ v Trenčíne (1954–1964). V Trenčíne získal na vtedajšom ILF špecializáciu I. stupňa z chirurgie (1957) a z urológie (1961). Od r. 1964 až do dôchodku pôsobil na Urologickej klinike LFUK v Bratislave, najprv ešte v izolovanom pavilóne na Hlbokej ceste, od r. 1968 v Dérerovej nemocnici na Kramároch, ktorej bol neskôr prednostom (1990–1996).

V súlade s dlhodobým programom kliniky prijal v 70. rokoch vtedajší odborný asistent Horňák návrh prednostu kliniky prof. MUDr. Vladimíra Zvaru, DrSc. venovať sa prednostne problematike onkologickej urológie. Prvé kroky pri realizácii tohto náročného programu spočívali v získavaní prehľadu o výskyte, diagnostike a liečbe zriedkavejších nádorových lokalizácií na Slovensku, ich postupnej koncentrácii na kliniku, ako aj získanie spolupracovníkov z iných odborov potrebných pre moderné diagnostické a liečebné postupy. Postupne preberal starostlivosť o pacientov s nádormi urogenitálneho systému, ktorých počet na klinike rástol (najmä pokročilé štádiá nádorov testis s potrebou retroperitoneálnej lymfadenektómie a nádorov močového mechúra s potrebou radikálnej cystektómie a derivácie moču). V súvislosti s radikálnou liečbou nádorov močového mechúra zaviedol na Slovensku do klinickej praxe inkontinentnú deriváciu moču ureteroileostomiou. Problematiku ovládal dokonale a venoval sa jej dôsledne a s veľkým záujmom.

V r. 1970 obhájil dizertačnú prácu „Vyhodnotenie diagnostických metód v rozpoznávaní epitelových nádorov močového

mechúra“. V r. 1979 sa habilitoval prácou „Chirurgická liečba zúžení močovej rúry“ a bol vymenovaný za docenta pre odbor urológie. V r. 1989 obhájil doktorskú dizertačnú prácu na tému „Moderný prístup k diagnostike, liečbe a prevencii germinatívnych nádorov testis“ a v r. 1991 bol vymenovaný za profesora pre odbor urológie.

Horňákov práce ovplyvnili vývoj onkourologie na Slovensku pozitívne aj u mladšej generácie slovenských urológov, z ktorých viacerí prejavili záujem o získanie onkologickej špecializácie a ďalší akademický rast v oblasti onkologickej urológie. Viedol multidisciplinárny tím, ktorý sa skladal zo špičkových odborníkov v urológii, onkológii, patológii i epidemiológii. Mal kľúčový podiel na centralizácii pacientov, najmä s nádormi testis na kliniku. Priaznivé výsledky liečby, ktoré boli kvalitne zdokumentované, sa stali podkladom pre početné významné publikácie s vysokým citačným ohlasom, ktoré vzbudili medzinárodnú pozornosť, čo prispelo k prezentácii slovenskej urológie v zahraničí.

Prof. Horňák si priniesol zo svojich zahraničných študijných ciest skúsenosti aj v iných oblastiach urológie. Jeho významný osobný prínos predstavuje zavedenie viacerých operačných liečebných metód, ktoré sa na Slovensku predtým nepoužívali, napr. chirurgické riešenie poúrazových striktúr uretry lalokovými plastikami, z endoskopických výkonov zaviedol na Slovensku do klinickej praxe transuretrálnu resekciu (TUR) benígnej prostatickej hyperplázie i nádorov močového mechúra podľa pravidiel, ktoré si osvojil počas študijného pobytu vo Švédsku.

Prof. Horňák si nenechával svoje teoretické vedomosti a operačné zručnosti pre seba. Pomáhal mladším kolegom odbornými radami i názornými ukážkami pri operáciách. Venoval sa sústavnej výchove poslucháčov LFUK pri prednáškach a stážach, aj výchove lekárov v rámci postgraduálneho vzdelávania. Zabezpečoval školenie početných doktorandov, ktorých

foto: Juraj Bartoš

motivoval k samostatnej práci a tvorivému vedeckému mysleniu.

Prof. Horňák zastával významné funkcie ako člen Vedeckej rady UK a LFUK, člen prezídia Slovenskej lekárskej spoločnosti, vedecký sekretár a neskôr predseda Československej a Slovenskej urologickej spoločnosti (SUS), hlavný odborník Ministerstva zdravotníctva SR pre odbor urológie. Bol aj členom Komisie pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác (CSc.) a pre obhajoby doktorandských (PhD.) a doktorských (DrSc.) dizertačných prác, členom habilitačných a inauguračných komisií na LF UK.

Prof. Horňák publikoval vyše 310 vedeckých prác, z toho 50 v zahraničných časopisoch. Okrem viacerých vysokoškolských učebných textov z urológie, napr. Praktikum z urológie (1974), Základy všeobecnej a špeciálnej urológie (1975), Všeobecná urológia (1990), Špeciálna urológia (1992), Všeobecná a špeciálna urológia pre poslucháčov lekárskech fakúlt (2004) i onkológie, napr. Všeobecná a špeciálna onkológia pre poslucháčov lekárskech fakúlt (2006) bol zostavovateľom, resp. autorom alebo spoluautorom vyše 20 významných knižných publikácií, napr. Urológia pre sestry (1972, 1980, 1986), Nádory testis, diagnostika a liečba (1990, 2004), Benígna hyperplázia prostaty (1996), Karcinóm prostaty (1999), Nádory močového mechúra (2000), Urológia pre praktických

lekárov (2000, 2008), Klinická urológia (1990), Urológia na Slovensku (2013) ako aj základná učebnica chirurgických postupov v urológii – Urologické operácie (1983, 2009), ktorá vyšla aj v češtine (2010).

Bol čestným členom Slovenskej lekárskej spoločnosti (1994), Slovenskej onkologickej spoločnosti (1999), Spolku slovenských lekárov v Bratislave (2010) a viacerých zahraničných odborných spoločností, vrátane Českej urologickej spoločnosti (1989), Deutsche Gesellschaft für Urologie (člen-korešpondent) (1996) a ďalších.

Rozsiahla bola aj jeho prednášková aktivita na domácich a zahraničných odborných a vedeckých fórach. Často sa zúčastňoval zahraničných, resp. medzinárodných vedeckých kongresov, z ktorých vždy načerpal množstvo inšpirácií pre svoju vedeckú prácu.

Svojou, väčšinou aktívnou účasťou bol významným prínosom pre odbornú a v nie poslednom rade spoločenskú úroveň konferencií a kongresov českých urológov, kde bol pozývaný, s mnohými z nich udržiaval nielen kolegiálne, ale aj priateľské vzťahy.

Aj ako emeritný profesor UK v Bratislave (od r. 2004) bol prof. Horňák aktívny v publikačnej a prednáškovej činnosti, zúčastňoval sa

aktívne odborných podujatí, sledoval odbornú literatúru a staral sa aj o svojich stálych pacientov na ambulancii.

Dlhé roky pôsobil ako člen Generálnej rady a Vedeckej rady Ligy proti rakovine SR, kde vykonával konzultačnú činnosť v rámci Linky pomoci a poradenskej služby. Napísal celý rad informačných brožúr a letáčikov pre onkologických pacientov a ich rodiny.

Za svoju prácu pre rozvoj medicíny dostal početné ocenenia, z nich najvýznamnejšie sú: Strieborná medaila LF UK (1979), Zlatá medaila LF UK (1989), Kostlivého cena (1991), Hynkova medaila LF UK (1999), Medaila akad. L. Dérera (1999), Medaila k 80. výročiu LF UK (1999), opakovane Zlatá medaila Slovenskej lekárskej spoločnosti (1989, 1994), Cena prezídia Čs. lekárskej spoločnosti, opakovane prémie Literárneho fondu, Medaila 150. výročia založenia Spoločnosti lekársko-slovenskej v Pešti (1999), Čestná plaketa T.R. Nederlanda (2009). Všetky tieto pocty boli prejavom jeho uznania ako lekára, vysokoškolského učiteľa, vedca, človeka.

Ako prejav ocenenia celoživotnej práce v prospech slovenskej a českej urológie sa stal laureátom medaily prof. MUDr. Eduarda Hradca, DrSc. (2014), najvyššieho ocenenia Českej urologickej spoločnosti.

Pri príležitosti životného jubilea – 85 rokov mu výbor Slovenskej urologickej spoločnosti (SUS) udelil najvyššie vyznamenanie – čestné členstvo SUS (2015). V decembri 2015 bol v sídle Slovenskej lekárskej spoločnosti v Bratislave uvedený do Dvorany slávy slovenskej medicíny a v júni 2016 mu za obrovský prínos pre rozvoj slovenskej urológie udelil výbor SUS Medailu profesora Vladimíra Zvaru, ktorá nesie meno jeho najbližšieho spolupracovníka a priateľa, žiaľ, to bolo ocenenie už *in memoriam*.

Prof. Horňák prežil mimoriadne tvorivý život, nielen vďaka svojmu nadaniu a cieľavedomej práci, ale aj vďaka pochopeniu a podpore zo strany svojej rodiny, v prvom rade manželky, ich úspešných dcér a vnúčat. Napriek svojmu odbornému a spoločenskému postaveniu zostal človekom skromným a ušľachtilým, urológom s neopakovateľným humorom.

Vážený pán profesor, milý Miško, chcem sa Ti v mene Tvojich bývalých spolupracovníkov, kolegov, priateľov a v neposlednom rade aj pacientov, ktorým si odovzdával kus seba, poďakovať a vysloviť presvedčenie, že ostaneš natrvalo v našich spomienkach a srdciach.

Češť Tvojej pamiatke.

Dalibor Ondruš

KNIŽNÍ NOVINKA

Mgr. NATAŠA SOCHOROVÁ, MUDr. ALEŠ VIDLÁŘ, Ph.D., FEBU

ZÁKLADY OBECNÉ UROLOGIE

nejen pro sestry

Publikace, jak již samotný název napovídá, je určená nejen pro zdravotní sestry, které se rozhodly pracovat na urologii, ale i pro studenty ošetrovatelství na vyšších zdravotnických školách, studenty bakalářského, magisterského a specializačního studia v chirurgických oborech nebo pro posluchače certifikovaných kurzů v oblasti urologie a endourologie, všem ostatním, kdo se chtějí seznámit s obecnou urologickou problematikou. Díky této publikaci může získat čtenář či student přehled o základech anatomie močového ústrojí, seznámit se s historií urologie i obecnou urologií, včetně možností péče o derivace moči. Pozornost je věnována také správným hygienickým pravidlům při péči o pacienty, základní edukaci nemocných s urologickým onemocněním i správným dietám, aby se uzdravování „ubíralo správným směrem“. V závěru publikace je obecně popsána ošetrovatelská péče u pacientů s urologickým onemocněním. Uvedené ošetrovatelské problémy slouží jako vodítko k vypracování ošetrovatelského plánu v praxi u jednotlivých pacientů a daných onemocněních. Věříme, že publikace „Základy obecné urologie nejen pro sestry“ bude přínosem při studiu urologické problematiky. Usnadní všem více proniknout do tajemství urologie a pochopit závažnost onemocnění urogenitálního traktu, což povede ke zkvalitnění ošetrovatelské péče o urologické pacienty.

Formát: A5, Počet stran: 108, Rok vydání: 2016, ISBN: 978-80-7471-142-8, Cena: 180 Kč

Solen, s.r.o., k zakoupení v e-shopu na www.solen.cz

